

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LA UNIÓN EUROPEA
SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÉ UNIE
DEN EUROPÆISKE UNIONS DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN UNION
EUROOPA LIIDU KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION
COUR DE JUSTICE DE L'UNION EUROPÉENNE
CÚIRT BHREITHIÚNAIS AN AONTAIS EORPAIGH
SUD EUROPSKE UNIJE
CORTE DI GIUSTIZIA DELL'UNIONE EUROPEA

LUXEMBOURG

EIROPAS SAVIENĪBAS TIESA
EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS
AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-UNJONI EWROPEA
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DA UNIÃO EUROPEIA
CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE
SÚDNY DVOR EURÓPSKEJ ÚNIE
SODIŠČE EVROPSKE UNIJE
EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
MACIEJA SZPUNARA
przedstawiona w dniu 26 maja 2016 r.¹

Sprawa C-195/15

Pierre Mulhaupt, w charakterze nadzorcy sądowego société civile immobilière
Senior Home
przeciwko
Gemeinde Wedemark,
Hannoversche Volksbank eG

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez
Bundesgerichtshof (federalny sąd najwyższy, Niemcy)]

Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Współpraca sądowa
w sprawach cywilnych – Postępowanie upadłościowe – Rozporządzenie (WE)
nr 1346/2000 – Artykuł 5 – Pojęcie „praw rzeczowych osób trzecich” – Podatek
gruntowy – Uregulowanie państwa członkowskiego przewidujące, iż podatek
gruntowy stanowi ciężący na nieruchomości ciężar publiczny, który może być
egzekwowany od każdego właściciela nieruchomości

¹ – Język oryginału: francuski.

I – Wprowadzenie

1. Rozpatrywany wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym został złożony w ramach sporu w przedmiocie zaległego podatku gruntowego pomiędzy nadzorcą sądowym w postępowaniu upadłościowym – toczącym się wobec spółki mającej siedzibę we Francji – a gminą niemiecką w przedmiocie sprzedaży w drodze przymusowej licytacji nieruchomości położonej w Niemczech, której właścicielem była owa francuska spółka².

2. Pytanie przedstawione przez Bundesgerichtshof (federalny sąd najwyższy, Niemcy) prowadzi do dokonania przez Trybunał Sprawiedliwości analizy pojęcia prawa rzeczowego w rozumieniu art. 5 rozporządzenia (WE) nr 1346/2000³. Dokładniej rzecz ujmując, Trybunał będzie miał okazję uściślić, czy w odniesieniu do ciężaru publicznego, ciężącego na nieruchomości pod postacią podatku gruntowego, dokonywaną w oparciu o prawo krajowe kwalifikację tego ciężaru jako prawo rzeczowe dla celów stosowania art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 należy ograniczyć za pomocą autonomicznych kryteriów kwalifikacji.

II – Ramy prawne

A – Prawo Unii

3. Artykuł 5 rozporządzenia nr 1346/2000, zatytułowany „Prawa rzeczowe osób trzecich”, stanowi:

„1. Wszczęcie postępowania upadłościowego nie narusza praw rzeczowych wierzycieli lub osób trzecich na materialnych lub niematerialnych, ruchomych lub nieruchomych składnikach majątku dłużnika – zarówno na określonych przedmiotach, jak i na zbiorze nieokreślonych przedmiotów o zmiennym składzie – które w chwili wszczęcia postępowania znajdują się na terytorium innego państwa członkowskiego.

2. Do praw określonych w ust. 1 należą w szczególności:

a) uprawnienie do zbycia przedmiotu lub przeznaczenia go do zbycia i zaspokojenia się z uzyskanych środków lub pożytków tego przedmiotu, w szczególności z tytułu zastawu lub hipoteki;

² – Należy zauważyć, że postanowienie odsyłające nie zawiera żadnej wzmianki dotyczącej roli, jaką w postępowaniu głównym odgrywa Hannoversche Volksbank eG.

³ – Rozporządzenie Rady z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.U. 2000, L 160, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 1, s. 191), zmienione rozporządzeniem wykonawczym (UE) nr 583/2011 z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz.U. 2011, L 160, s. 52 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 1, s. 191), (zwane dalej „rozporządzeniem nr 1346/2000”).

- b) wyłączone prawo ściągnięcia wierzytelności, w szczególności z tytułu zastawu na wierzytelności lub przelewu tej wierzytelności w celu zabezpieczenia roszczenia;
 - c) prawo żądania wydania przedmiotu od każdego, kto wbrew woli uprawnionego posiada go lub użytkuje;
 - d) prawo rzeczowe do pobierania pożytków przedmiotu.
3. Wpisane do publicznego rejestru i skuteczne wobec osób trzecich uprawnienie do uzyskania prawa rzeczowego w rozumieniu ust. 1 traktuje się jak prawo rzeczowe.

4. Ustęp 1 nie narusza [możności domagania się ustalenia] nieważności, zaskarżalności [unieważnienia] lub względnej bezskuteczności czynności prawnej zgodnie z art. 4 ust. 2 lit. m)”.

B – *Prawo niemieckie*

4. Paragraf 9 ust. 2 Grundsteuergesetz (ustawy o podatku gruntowym, zwanej dalej „GrStG”) stanowi:

„Obowiązek uiszczenia podatku gruntowego powstaje z początkiem roku, w którym obowiązek ten zostanie ustalony”.

5. Paragraf 12 GrStG, zatytułowany „Zabezpieczenie rzeczowe”, ma następujące brzmienie:

„Podatek gruntowy ciąży na opodatkowanej nieruchomości jako ciężar publiczny”.

6. Paragraf 77 ust. 2 zdane pierwsze Abgabenordnung (ordynacji podatkowej, zwanej dalej „AO”) przewiduje:

„W przypadku podatku, który ciąży na nieruchomości jako ciężar publiczny, właściciel ma obowiązek znoszenia jego egzekucji z nieruchomości gruntowej”.

7. Paragraf 10 ust. 1 Zwangsversteigerungsgesetz (ustawy o przymusowej licytacji) stanowi:

„Do zaspokojenia z nieruchomości gruntowej uprawnniają według następującej kolejności [...]:

[...]

- 3) roszczenia o zapłatę ciężarów publicznych ciężących na nieruchomości w związku z zaległymi kwotami z ostatnich czterech lat; świadczenia okresowe, w szczególności podatki gruntowe, odsetki, dopłaty lub

świadczenia rentowe [...] korzystają z tego prawa pierwszeństwa zaspokojenia tylko w odniesieniu do bieżących kwot i w odniesieniu do zaległości z ostatnich dwóch lat [...];

4) roszczenia wywodzone z praw na nieruchomości gruntowej [...]”.

III – Okoliczności faktyczne postępowania głównego, pytanie prejudycjalne i postępowanie przed Trybunałem

8. Spółka société civile immobilière Senior Home (zwana dalej „dłużnikiem”) ma siedzibę we Francji. Jest ona właścicielem nieruchomości położonej w Wedemark (Niemcy).

9. Wyrokiem z dnia 6 maja 2013 r. tribunal de grande instance de Mulhouse (sąd pierwszej instancji w Miluzie, Francja), zarządził wszczęcie wobec dłużniczki postępowania naprawczego (procédure de redressement judiciaire) i powierzył sprawowanie nad nią kontroli ustanowionemu nadzorcy (administrateur judiciaire avec mission d’assistance).

10. W dniu 15 maja 2013 r. Gemeinde Wedemark (gmina Wedemark) złożyła pozew o przymusową licytację nieruchomości w związku z zaległymi podatkami gruntowymi za okres od 1 października 2012 r. do 30 czerwca 2013 r. w wysokości 7471,19 EUR i poświadczyła, że wierzytelności mogą zostać poddane egzekucji.

11. Postanowieniem z dnia 21 maja 2013 r. Amtsgericht Burgwedel (sąd rejonowy w Burgwedel, Niemcy) zarządził przymusową licytację. Zażalenie na to postanowienie wniesione przez dłużnika nie zostało uwzględnione. Środek odwoławczy został oddalony przez Landgericht Hannover (sąd okręgowy w Hanowerze, Niemcy). Za pomocą środka odwoławczego wniesionego do Bundesgerichtshof (federalnego sądu najwyższego) dłużnik dąży do uzyskania uchylecia zarządzenia o przeprowadzeniu przymusowej licytacji i wykreślenia w księdze wieczystej odnośnego wpisu.

12. W kwestii tej sąd odsyłający przypomina, że zawisły przed nim spór jest objęty zakresem stosowania rozporządzenia nr 1346/2000. Zgodnie z art. 4 ust. 1 i ust. 2 zdanie drugie lit. f) rzeczzonego rozporządzenia postępowanie upadłościowe podlega prawu francuskiemu, które reguluje, co do zasady, również skutki wszczęcia postępowania upadłościowego dla dochodzenia praw indywidualnie przez poszczególnych wierzycieli.

13. Sąd odsyłający podkreśla, że wszczęcie postępowania naprawczego powoduje ustanowienie ogólnego zakazu egzekucji i stwierdza brak szczególnych uregulowań czy to dla wierzycieli posiadających zabezpieczenia rzeczowe, czy to dla administracji skarbowej. Niemniej jednak zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000 wszczęcie postępowania upadłościowego nie narusza praw rzeczowych wierzyciela lub osoby trzeciej na nieruchomościach

składnikach majątku dłużnika, które znajdują się na terytorium jednego z państw członkowskich.

14. Tymczasem zgodnie z prawem niemieckim wierzytelności z tytułu podatku gruntowego stanowią, zdaniem sądu odsyłającego i zgodnie z § 12 GrStG, ciężary publiczne obciążające nieruchomości gruntowe, mające formę majątkowych praw rzeczowych, których egzekucję z nieruchomości właściciel jest zobowiązany znosić zgodnie z § 77 ust. 2 zdanie pierwsze AO. Ciężary publiczne na nieruchomości gruntowej powstają niezależnie od ewentualnego wszczęcia postępowania w przedmiocie licytacji przymusowej.

15. Z postanowienia odsyłającego wynika, że istnieją jednakże wątpliwości co do tego, czy art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować jako normę kolizyjną, w myśl której to *lex rei sitae*, a w niniejszej sprawie prawo niemieckie, powinno przesądzać o uznaniu danego prawa za prawo rzeczowe. W doktrynie często podnoszone są bowiem głosy przemawiające za autonomiczną wykładnią pojęcia „prawa rzeczowego”.

16. Sąd odsyłający przypomina w tym kontekście, że celem przywołanego przepisu jest przede wszystkim, po pierwsze, ochrona zaufania i pewności obrotu, co wynika z motywu 24 rzonego rozporządzenia. Po drugie, zgodnie z motywem 25 owego rozporządzenia zachodzi szczególna potrzeba tego rodzaju w odniesieniu do praw rzeczowych, ponieważ mają one szczególne znaczenie dla przyznawania kredytów. Interesy organów podatkowych różnią się jednak pod wieloma względami od interesów wierzycieli.

17. W tych okolicznościach Bundesgerichtshof (federalny sąd najwyższy) postanowił, postanowieniem z dnia 12 marca 2015 r., które wpłynęło do sekretariatu Trybunału w dniu 29 kwietnia 2015 r., zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy pojęcie prawa rzeczowego, o którym mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia [nr 1346/2000] obejmuje uregulowanie krajowe, takie jak zawarte w § 12 [GrStG] w związku z § 77 ust. 2 zdanie pierwsze [AO], zgodnie z którym wierzytelności z tytułu podatku gruntowego ciążą z mocy ustawy na nieruchomości jako ciężar publiczny i właściciel jest w konsekwencji zobowiązany do znoszenia egzekucji z tej nieruchomości?”.

18. Uwagi na piśmie przedstawiły rząd hiszpański oraz Komisja Europejska. Te same podmioty przedstawiły również uwagi ustnie na rozprawie, która odbyła się w dniu 10 marca 2016 r.

IV – Ocena

A – Uwagi wstępne

1. Geneza rozporządzenia nr 1346/2000

19. Rozporządzenie nr 1346/2000, które weszło w życie w dniu 31 maja 2002 r., jest nie tylko pierwszym rozporządzeniem poświęconym postępowaniu upadłościowemu⁴, lecz stanowi ono również owoc wieloletnich negocjacji rozpoczętych w latach 60. w ramach Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej⁵. Pierwsza wersja projektu konwencji⁶ ujrzała światło dzienne dopiero w 1970 r., nie spotkała się jednak z wystarczającą akceptacją. Na publikację kolejnego projektu trzeba było poczekać dziesięć lat⁷. System przyjęty przez ów drugi projekt był oparty na następujących zasadach: jednolitości postępowania upadłościowego (jedno postępowanie obejmujące całe terytorium ówczesnej Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej) i uniwersalności postępowania upadłościowego (postępowanie obejmujące wszystkie aktywa dłużnika, niezależnie od miejsca ich położenia)⁸. Projekt ów natrafił na szereg przeszkód, po czym został zarzucony w 1985 r. na skutek braku wymaganego konsensusu⁹.

⁴ – Omawiane rozporządzenie zostało uchylone rozporządzeniem Rady (UE) nr 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.U. 2015, L 141, s. 19). W każdym razie zgodnie z art. 84 tego ostatniego rozporządzenia znajduje ono zastosowanie jedynie do postępowań, które zostaną wszczęte po dniu 26 czerwca 2017 r.

⁵ – Pragnę przypomnieć, że upadłości, układy i inne podobne postępowania były wyłączone z zakresu stosowania ówczesnej Konwencji w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, podpisanej w Brukseli w dniu 27 września 1968 r. (Dz.U. 1972, L 299, s. 32) (zwanej dalej „konwencją brukselską z 1968 r.”).

⁶ – Pierwsza wersja projektu konwencji, w oparciu o art. 220 tiret czwarte traktatu EWG, była sporządzana począwszy od 1970 r. Zobacz Doc. Comm. 3.327/1/XIV/70. Zobacz również J. Noël i J. Lemontey, *Projet de convention relative à la faillite, aux concordats et aux procédures analogues, 1970, 16.775/XIV/70-E*.

⁷ – Zobacz projekt konwencji z 1980 r., opublikowany wraz z raportem objaśniającym J. Lemonteya w *Bulletin des Communautés européennes*, dodatek 2/82.

⁸ – W przedmiocie wspomnianych zasad zob., w szczególności L.M. Lopucki, *Cooperation in international bankruptcy: A post-universalist approach*, *Cornell Law Review*, 1999, 84/3, s. 696–762.

⁹ – Zgodnie z raportem objaśniającym M. Virgósa i E. Schmita do konwencji w sprawie postępowania upadłościowego z dnia 3 maja 1996 r., dokument Rady Unii Europejskiej 6500/96, DRS 8 (CFC), § 5 (zwanym dalej „raportem Virgósa/Schmita”), projekt konwencji z 1980 r. przewidywał „jedno jedyne postępowanie [wyłączną jurysdykcję sądów państwa, w którym położone jest centrum działalności dłużnika], które miało być uznawane w pozostałych państwach członkowskich, z wykluczeniem możliwości wszczynania lokalnych postępowań równoległych w innych państwach członkowskich. Zasady jednolitości [...] i uniwersalności [...] postępowania zostały rygorystycznie odzwierciedlone w analizowanym

Zredagowany zatem został kolejny projekt, zainspirowany tym razem teorią ograniczonej uniwersalności postępowania upadłościowego¹⁰.

20. Konwencja w sprawie postępowania upadłościowego, przygotowana w oparciu o art. K3 Traktatu o Unii Europejskiej, została przedłożona do podpisu w Brukseli, w dniu 23 listopada 1995 r., ale nie została podpisana przez wszystkie państwa członkowskie¹¹. W następstwie wejścia w życie traktatu z Amsterdamu oraz z inicjatywy Republiki Federalnej Niemiec i Republiki Finlandii tekst konwencji z 1995 r. został ostatecznie ujęty w formie rozporządzenia przyjętego na podstawie art. 61 lit. c) WE i art. 67 ust. 1 WE¹².

2. Systematyka mechanizmu ustanowionego przez rozporządzenie nr 1346/2000

21. W tym miejscu należy przypomnieć, że podobnie jak konwencja w sprawie postępowania upadłościowego, rozporządzenie nr 1346/2000 odzwierciedla nie model oparty na zasadzie uniwersalności postępowania upadłościowego, lecz model *ograniczonej uniwersalności*. Przyjmuje ono zatem za punkt wyjścia model uniwersalny, przewidując jednocześnie szereg przepisów szczególnych, funkcjonujących w charakterze wyjątków, które korygują lub ograniczają uniwersalność postępowania upadłościowego¹³.

tekście”. Z raportu tego wynika, że projekt konwencji z 1980 r. prowadził do formułowania bardzo kompleksowych przepisów.

¹⁰ – Projekt ten został zainspirowany Europejską konwencją w sprawie niektórych międzynarodowych aspektów upadłości, podpisaną w Istambule w dniu 5 czerwca 1990 r., będącą wynikiem negocjacji odbytych w ramach Rady Europy, która jednak nie weszła w życie. Już w tej konwencji przyjęto podejście, które zakładało złagodzenie zasad jednolitości i uniwersalności. Zobacz w tym względzie *Convention européenne sur certains aspects internationaux de la faillite*, Rada Europy, *Séries de traités européennes* n° 136. Zobacz również raport objaśniający, opublikowany razem ze wspomnianą konwencją. W odniesieniu do wspomnianej konwencji zob. również w szczególności P. Volken, *L’harmonisation du droit international privé de la faillite*, *Recueil de Cours de La Haye*, 1991, t. 230, s. 343. W oparciu o analizę prawnoporównawczą stwierdzono, że to systemy „pośrednie” przeważają w większości państw członkowskich. Zobacz podobnie w szczególności N. Watté i V. Marquette, *Les sûretés dans les faillites internationales*, sprawozdanie ogólne z kongresu prawa porównawczego w Bristolu, *European Review of Private Law*, 1999, s. 287–317.

¹¹ – W konsekwencji raport Virgósa/Schmita, który jej towarzyszył, nie został oficjalnie opublikowany. W kwestii tej należy podnieść, że nawet jeśli raport Virgósa/Schmita dotyczy jedynie konwencji w sprawie postępowania upadłościowego, zawiera on wskazówki, które doktryna postrzega jako użyteczne dla wykładni rozporządzenia nr 1346/2000. Zobacz podobnie opinia rzecznika generalnego F.G. Jacobsa w sprawie Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2005:579), pkt 2.

¹² – Zobacz N. Watte i V. Marquette, *Le Règlement communautaire, du 29 mai 2000, relatif aux procédures d’insolvabilité*, *Revue de droit commercial belge*, 2000, s. 564.

¹³ – Zobacz podobnie raport Virgósa/Schmita, § 5.

22. Ogólnie rzecz ujmując, istnienie zasad szczególnych, które korygują lub ograniczają uniwersalność postępowania upadłościowego, jest uzasadniona w dwojaki sposób. Po pierwsze, ochroną praw nabytych w państwie członkowskim innym aniżeli państwo wszczęcia postępowania w obliczu stosowania *lex concursus* innego państwa członkowskiego oraz¹⁴, po drugie, koniecznością uproszczenia postępowań upadłościowych. W kwestii tej motyw 11 rozporządzenia jest jednoznaczny, stanowiąc, że „wskutek istotnych różnic w prawie materialnym nie byłoby praktyczne wprowadzenie jednolitego i uniwersalnego postępowania upadłościowego, które znalazłoby zastosowanie na obszarze całej Wspólnoty. *Stosowanie bez wyjątku prawa państwa wszczęcia postępowania prowadziłooby wobec powyższego często do trudności.* Dotyczy to przykładowo *bardzo zróżnicowanych* na obszarze Wspólnoty przepisów o zabezpieczeniach wierzytelności. Również przywileje przysługujące w postępowaniu niektórym wierzycielom ukształtowane są w niektórych przypadkach w całkowicie różny sposób. Niniejsze rozporządzenie powinno uwzględnić to na dwa różne sposoby”¹⁵.

23. Dokładniej rzecz ujmując, jeżeli chodzi o mechanizm ustanowiony rozporządzeniem nr 1346/2000, art. 4 ust. 1 rzeczonoego rozporządzenia przewiduje, że dla postępowania upadłościowego i jego skutków właściwe jest prawo państwa członkowskiego, w którym zostaje wszczęte postępowanie (*lex fori concursus*). Jak stanowi motyw 23 rozporządzenia, prawo to reguluje wszelkie przesłanki dotyczące wszczęcia postępowania upadłościowego, a także zasady jego prowadzenia i zakończenia¹⁶. Niemniej jednak, przez wzgląd na ochronę zaufania oraz na pewność prawa w zakresie czynności dokonanych w państwach członkowskich innych niż państwo wszczęcia postępowania upadłościowego, rozporządzenie nr 1346/2000 ustanawia, w swoich art. 5–15¹⁷, pewną liczbę wyjątków od powyższej zasady dotyczącej stosowania prawa

¹⁴ – Jest więc logiczne, by w pewnych sytuacjach zaufanie do prawa, pod rządami którego powstało dane prawo, było chronione, by, w szczególności, odzwierciedlić w ramach normy kolizyjnej intensywność, z jaką prawa materialne chronią niektórych wierzycieli przed ryzykiem upadłości, jak ma to miejsce w przypadku praw rzeczowych. Ponadto funkcja normatywna niektórych dziedzin prawa polega na zapewnieniu pewności prawa, jak ma to miejsce na przykład w przypadku przepisów prawnych dotyczących stanu cywilnego. Zobacz podobnie M. Virgós Soriano i F.J. Garcimartín Alférez, *Comentario al Reglamento europeo de insolvencia*, Madrid, Thomson-Civitas, 2003, s. 92 (przywoływani poniżej jako „M. Virgós Soriano i F.J. Garcimartín Alférez”) oraz M. Virgós i F. Garcimartín, *The European Insolvency Regulation: Law and Practice*, Kluwer Law International, La Haye, 2004, s. 90.

¹⁵ – Wyróżnienie własne.

¹⁶ – Wyrok z dnia 5 lipca 2012 r., ERSTE Bank Hungary, C-527/10, EU:C:2012:417, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo.

¹⁷ – Uniwersalność względna wynika również z możliwości wszczęcia wtórnych postępowań upadłościowych. Zobacz motyw 25 oraz pkt 33 niniejszej opinii. Zobacz również M. Virgós Soriano i F. Garcimartín Alférez, op.cit., s. 27.

właściwego, a to w odniesieniu do niektórych praw podmiotowych i sytuacji prawnych, które zostały uznane – w świetle motywu 11 rozporządzenia – za szczególnie istotne¹⁸. Owe wyjątki od stosowania *lex fori concursus* są przewidziane dla sytuacji, w których łączniki (na przykład położenie składnika majątku) wiążą określoną sytuację z prawem innego państwa członkowskiego¹⁹.

24. To właśnie w tym kontekście należy zbadać pytanie prejudycjalne przedstawione przez sąd odsyłający.

B – W przedmiocie pytania prejudycjalnego

25. Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający pragnie w istocie ustalić, czy art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że ciężar publiczny, ciążący na nieruchomości na rzecz administracji skarbowej, taki jak sporny w postępowaniu głównym, jest objęty zakresem pojęcia prawa rzeczowego w rozumieniu rzeczzonego przepisu.

26. By móc odpowiedzieć na przedstawione pytanie, należy zbadać, czy ciężar publiczny ciążący na nieruchomości stanowi w ogóle prawo rzeczowe i w konsekwencji, czy w niniejszej sprawie są spełnione przesłanki stosowania art. 5 rzeczzonego rozporządzenia. Tylko bowiem wtedy, gdy badany ciężar publiczny należy uznać za prawo rzeczowe, dłużnik, będący właścicielem nieruchomości, jest zobowiązany znosić jego egzekucję z tejże nieruchomości. Z tego wynika, że w pierwszej kolejności dokonam analizy zakresu art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000, zanim, w drugiej kolejności, przystąpię do zbadania możliwych ograniczeń dokonywania kwalifikacji danego prawa jako prawo rzeczowe dla celów stosowania przywołanego przepisu rozporządzenia na podstawie przepisów prawa krajowego.

1. W przedmiocie zakresu art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000

27. Na wstępie należy sprecyzować, że art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 znajduje zastosowanie jedynie wtedy, gdy prawo państwa, na którego terytorium znajduje się składnik majątku (*lex rei sitae*), kwalifikuje dane prawo jako prawo rzeczowe.

28. Następnie, jeżeli chodzi o ochronę praw rzeczowych gwarantowaną przez art. 5 rzeczzonego rozporządzenia, pragnę przypomnieć, że systematyka ustanowionego przezeń mechanizmu jest oparta na nienaruszeniu praw rzeczowych na składnikach majątku położonych w innych państwach

¹⁸ – Wyrok z dnia 5 lipca 2012 r., ERSTE Bank Hungary (C-527/10, EU:C:2012:417), pkt 39. Zobacz także motyw 24 rozporządzenia nr 1346/2000.

¹⁹ – Wspomniane wyjątki należy interpretować raczej jako zasady szczególne aniżeli wyjątki sensu stricto. Zobacz w tej kwestii M. Virgós Soriano i F.J. Garcimartín Alférez, op.cit., s. 98; a także M. Virgós i F. Garcimartín, op.cit., s. 96.

członkowskich przez wszczęcie postępowania upadłościowego, co – w zasadzie – sprowadza się do wyłączenia wspomnianych praw ze skutków postępowania upadłościowego²⁰. Rozwiązanie to zostało przyjęte ze względów merytorycznych, takich jak cel zapewnienia ochrony handlu w państwie członkowskim, w którym położone są składniki majątku, oraz zapewnienie ochrony pewności prawa w odniesieniu do związanych z owymi składnikami majątku prawami. Prawa rzeczowe mają bardzo istotną funkcję w kontekście kredytów i przepływów majątkowych. Chronią one bowiem osoby uprawnione z ich tytułu przed ryzykiem upadłości dłużnika i pozwalają uzyskać kredyty na korzystnych warunkach²¹. Pewność prawa i ochrona zaufania wierzycieli, jeżeli chodzi o realizowane transakcje, są bowiem elementami o podstawowym znaczeniu.

29. Ponadto zwiększoną ochronę praw rzeczowych uzasadniają również względy o charakterze proceduralnym, takie jak cele realizowane przez instytucje Unii za pomocą rozporządzenia nr 1346/2000 związane z koniecznością uproszczenia i ułatwienia zarządu majątkiem²². W kwestii tej należy zauważyć, że postępowania upadłościowe są dość kompleksowe, a zarządzanie nimi dość kosztowne. Obniżenie kosztów może uprzywilejować niektórych wierzycieli, przynosząc jednocześnie korzyść wszystkim, ponieważ obniżeniu ulega również łączny koszt zarządu postępowaniem²³.

30. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału zakres art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 należy rozumieć w świetle motywów 11 i 25 tego rozporządzenia, zgodnie z którymi konieczne jest, by w odniesieniu do praw rzeczowych ustanowić szczególny łącznik, będący „odstęp[stwem] od stosowania prawa państwa wszczęcia postępowania”, biorąc pod uwagę, że prawa te mają szczególne znaczenie dla udzielania kredytów. I tak, zgodnie z motywem 25, ustanowienie, ważność i zakres takiego prawa rzeczowego powinny zasadniczo być ustalane na mocy prawa państwa, w którym znajduje się przedmiot majątkowy obciążony takim prawem (*lex rei sitae*) i nie powinno mieć na nie wpływu wszczęcie postępowania upadłościowego²⁴.

²⁰ – Pragnę zauważyć, że art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 zakłada *niebędące wynikiem oszustwa* ulokowanie składników majątkowych w innym państwie członkowskim aniżeli państwo członkowskie wszczęcia postępowania upadłościowego. Zobacz w tej kwestii § 105 raportu Virgósa/Schmita i T. Ingelmann, Article 5, [w:] K. Pannen, *European Insolvency Regulation*, (Hrsg.), Berlin, De Gruyter Recht 2007, s. 252.

²¹ – Paragraf 97 raportu Virgósa/Schmita. Zobacz również G. Moss, I.F. Fletcher, S. Isaacs, *The EC Regulation on Insolvency Procedures*, 3rd edition, Oxford University Press 2016, s. 170.

²² – Paragraf 97 raportu Virgósa/Schmita.

²³ – Zobacz podobnie M. Virgós i F. Garcimartín, *op.cit.*, s. 92.

²⁴ – Wyrok z dnia 5 lipca 2012 r., ERSTE Bank Hungary (C-527/10, EU:C:2012:417), pkt 41. Zobacz również wyrok z dnia 16 kwietnia 2015 r., Lutz (C-557/13, EU:C:2015:227), pkt 27.

31. W konsekwencji art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000 należy rozumieć jako przepis, który ustanawiając wyjątek od zasady, iż prawem właściwym jest prawo państwa wszczęcia postępowania, zezwala na stosowanie w odniesieniu do prawa rzeczowego przysługującego wierzycielowi lub osobie trzeciej, obciążającego określone składniki majątkowe dłużnika, prawa państwa członkowskiego, na którego terytorium dany składnik majątkowy jest położony (*lex rei sitae*)²⁵. Z ochrony przyznawanej przez wspomniany artykuł korzystają jedynie prawa rzeczowe na składnikach majątkowych dłużnika położonych *w momencie wszczęcia postępowania upadłościowego* w innym państwie członkowskim aniżeli państwo wszczęcia postępowania²⁶. Artykuł 5 rozporządzenia nr 1346/2000 nie jest bowiem przepisem kolizyjnym, lecz „negatywnym” przepisem materialnoprawnym²⁷, którego celem jest zapewnienie ochrony praw rzeczowych nabytych przed wszczęciem postępowania upadłościowego²⁸.

32. W tym miejscu pragnę jednak uściślić, iż jako że ochrona praw rzeczowych wierzycieli oraz osób trzecich, a zatem wyłączenie tychże praw ze skutków

²⁵ – Wyrok z dnia 5 lipca 2012 r., ERSTE Bank Hungary (C-527/10, EU:C:2012:417), pkt 42.

²⁶ – Dla potrzeb funkcjonowania omawianego przepisu jego teleologiczna wykładnia wymagałaby, aby wszelkie czynności niezbędne dla ustanowienia prawa rzeczowego zostały dokonane przed wszczęciem postępowania upadłościowego. Jeśli do ustanowienia prawa rzeczowego doszło po wszczęciu postępowania upadłościowego, to zastosowanie znajduje art. 4 rozporządzenia nr 1346/2000. Zobacz §§ 95 i 96 raportu Virgósa/Schmita; M. Virgós Soriano i F.J. Garcimartín Alférez, *op.cit.*, s. 96, 101, a także G. Moss, I.F. Fletcher i S. Isaacs, *op.cit.*, s. 171, 347.

²⁷ – W przedmiocie materialnoprawnego charakteru tego przepisu zob. § 99 raportu Virgósa/Schmita; M. Virgós Soriano i F.J. Garcimartín Alférez, *op.cit.*, s. 163; T. Ingelmann, *Article 5*, *op.cit.*, s. 250; G. Moss, I.F. Fletcher i S. Isaacs, *op.cit.*, s. 346; B. Hess, P. Oberhammer i T. Pfeiffer, *European Insolvency Law. The Heidelberg-Luxembourg-Vienna Report on the Application of the Regulation No 1346/2000/EC on Insolvency Proceedings*, München–Oxford, C.H. Beck-Hart-Nomos 2014 (zwany dalej „raportem Heidelberg-Luksemburg-Wiedeń”), s. 178 oraz W. Klyta, *Uznanie zagranicznych postępowań upadłościowych*, Warszawa, Oficyna Wolters Kluwer business 2008, s. 149. Zobacz również J. Haubold, M. Gebauer i T. Wiedmann, *Zivilrecht unter europäischem Einfluss*, 2. Auflage, Stuttgart 2010, rozdział 32, pkt 110.

²⁸ – W wyroku z dnia 10 września 2009 r., German Graphics Graphische Maschinen (C-292/08, EU:C:2009:544, pkt 35), dotyczącym art. 7 rozporządzenia nr 1346/2000, przepisu analogicznego do art. 5 rzeczonego rozporządzenia, Trybunał uznał bowiem, że „[i]nnymi słowy, wskazany przepis stanowi wyłącznie normę materialnoprawną mającą chronić sprzedawcę w odniesieniu do rzeczy znajdujących się poza państwem członkowskim wszczęcia postępowania upadłościowego”. Zgodnie z raportem Heidelberg-Luksemburg-Wiedeń większa część doktryny siedemnastu państw członkowskich uznaje art. 5 za przepis materialnoprawny (s. 181).

postępowania upadłościowego, ma charakter względny, wyłączenie tych praw z zakresu zastosowania *lex fori concursus* nie ma charakteru absolutnego²⁹.

33. Po pierwsze, przepis art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000 nie stoi na przeszkodzie temu, by zarządca złożył wniosek o wszczęcie wtórnego postępowania upadłościowego w państwie członkowskim miejsca położenia składników majątku, o ile dłużnik ma w tym państwie członkowskim oddział w rozumieniu rozporządzenia³⁰. Takie postępowanie wtórne miałyby dla tych praw rzeczowych takie same skutki co postępowanie główne. Artykuł 5 rozporządzenia nr 1346/2000 stanowi, że postępowanie upadłościowe nie narusza praw rzeczowych na składnikach majątku położonych w innych państwach członkowskich, a nie, że postępowanie nie będzie obejmowało chronionych przez te prawa składników majątku (bądź kredytów) położonych w innym państwie członkowskim. Jako że postępowanie główne jest, co do zasady, postępowaniem uniwersalnym, obejmuje ono cały majątek dłużnika. Jest to istotne, jeśli wartość zabezpieczenia wierzytelności przewyższa wartość wierzytelności zabezpieczonej prawem rzeczowym. I tak, w sytuacji gdy nie zostanie wszczęte wtórne postępowanie upadłościowe, wierzyciel będzie zobowiązany do zwrotu zarządcy postępowania upadłościowego ewentualnej nadwyżki ze zbycia (zob. motyw 25 i art. 20 rozporządzenia nr 1346/2000). Natomiast, jeśli wierzytelność jest pokryta przez wartość zabezpieczenia, wierzyciel zaspokojony z tytułu wierzytelności zabezpieczonych prawami rzeczowymi nie ma obowiązku zwrotu na rzecz innych wierzycieli³¹.

34. Po drugie, art. 5 ust. 4 rozporządzenia nr 1346/2000 ustanawia wyjątek od wyjątku ustanowionego przez tenże art. 5, przewidując, że ust. 1 nie narusza możliwości domagania się ustalenia nieważności, unieważnienia lub względnej bezskuteczności zgodnie z art. 4 ust. 2 lit. m) tego rozporządzenia³². I tak *lex fori concursus* znajduje zastosowanie, gdy ustanowienie lub wykonywanie prawa rzeczowego jest niezgodne z interesami postępowania upadłościowego i gdy

²⁹ – Ochrona może być absolutna, jeżeli dłużnik nie posiada oddziału w państwie członkowskim, na którego terytorium są położone składniki majątkowe. Zastosowanie znajdują jednak przepisy regulujące możliwość domagania się ustalenia nieważności, unieważnienia lub względnej bezskuteczności. Zobacz pkt 33 i 34 niniejszej opinii.

³⁰ – Zobacz podobnie G. Moss, I.F. Fletcher i S. Isaacs, op.cit., s. 347. Zobacz również art. 27 rozporządzenia nr 1346/2000.

³¹ – Zobacz podobnie §§ 99 i 173 raportu Virgósa/Schmita; M. Virgós Soriano i F.J. Garcimartín Alférez, op.cit., s. 106, 236. Zobacz również podobnie G. Moss, I.F. Fletcher i S. Isaacs, op. cit., s. 348 oraz M. Porzycki, Zabezpieczenia rzeczowe w transgranicznym postępowaniu upadłościowym w Unii Europejskiej, *Czasopismo Kwartalne Calego Prawa Handlowego, Upadłościowego oraz Rynku Kapitałowego*, nr 3 (5) 2008, s. 405.

³² – W tej kwestii zob. wyrok z dnia 16 kwietnia 2015 r., Lutz (C-557/13, EU:C:2015:227), a także moja opinia w tej samej sprawie (C-557/13, EU:C:2014:2404). Zobacz również art. 7 pkt 3 rozporządzenia nr 1346/2000.

czynności te mogą zostać uznane za dokonane z pokrzywdzeniem ogółu wierzycieli. Przepis ten nie dotyczy zatem zaskarżania czynności w oparciu o przepisy ogólne (a więc w drodze zwykłych powództw z zakresu prawa cywilnego i handlowego), lecz w oparciu o przepisy prawa upadłościowego³³. Artykuł 13 rozporządzenia nr 1346/2000 przewiduje jednak wyjątek od stosowania *lex fori concursus*, zgodnie z którym sporna czynność nie może zostać skutecznie zakwestionowana, gdy osoba, która odniosła korzyść z czynności dokonanej z pokrzywdzeniem ogółu wierzycieli, wykaże, że „czynność ta podlega prawu innego państwa członkowskiego niż państwa wszczęcia postępowania i w takim przypadku ta czynność prawna w żaden sposób nie podlega zaskarżeniu na podstawie tego prawa”³⁴.

35. Po trzecie i ostatnie, należy zauważyć, że art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 nie może być wykorzystywany dla poprawienia sytuacji uprawnionego z tytułu prawa rzeczowego w stosunku do innych przywilejów przysługujących poza ramami postępowania upadłościowego. Innymi słowy, przepis ten przyznaje prawo do zaspokojenia wierzytelności w odrębnym trybie, co nie powoduje zmiany systemu przywilejów, który to system prawo rzeczowe musiałoby uszanować poza ramami postępowania upadłościowego³⁵.

2. W przedmiocie ograniczeń dokonywania kwalifikacji prawa jako prawo rzeczowe dla celów stosowania art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 w oparciu o przepisy prawa krajowego

36. Jeżeli chodzi o kwalifikację prawa jako prawo rzeczowe, pragnę na wstępie zauważyć, że rozporządzenie nr 1346/2000 odsyła do prawa krajowego, z zastrzeżeniem przepisów jego art. 5 ust. 2 i 3³⁶.

37. W tym zakresie, jak wskazałem już w pkt 34 i 35 mojej opinii w sprawie Lutz³⁷, kwalifikacja prawa w świetle art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 wymaga dokonania dwóch, całkowicie odmiennych, zabiegów.

³³ – Te ostatnie podlegają ogólnym przepisom kolizyjnym. Jednakże powództwa wytaczane na podstawie przepisów ogólnych są dopuszczalne jedynie w zakresie, w jakim pozwala na to *lex fori concursus*. M. Virgós i F. Garcimartín, *op.cit.*, s. 135.

³⁴ – W kwestii zakresu stosowania art. 13 rozporządzenia nr 1346/2000 zob. wyrok z dnia 16 kwietnia 2015 r., Lutz (C-557/13, EU:C:2015:227, pkt 32–49), a także moja opinia w tej samej sprawie (C-557/13, EU:C:2014:2404, pkt 56–61).

³⁵ – M. Virgós Soriano i F.J. Garcimartín Alférez, *op.cit.*, s. 100.

³⁶ – Pragnę przypomnieć, że dla celów stosowania art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 ust. 3 tego samego przepisu uznaje za prawa rzeczowe, bezpośrednio i autonomicznie względem prawa krajowego, wpisane do publicznego rejestru i skuteczne wobec osób trzecich uprawnienie do uzyskania prawa rzeczowego. Jest to zatem – w kontekście art. 5 – jedyne odejście przez rzeczone rozporządzenie od odesłania do *lex rei sitae*. Zobacz § 101 *in fine* raportu Virgósa/Schmita. Zobacz również M. Virgós Soriano i F.J. Garcimartín Alférez, *op.cit.*, s. 99.

38. W pierwszej kolejności należy zbadać, czy kwalifikacja prawa jako „prawa rzeczowego” należy do prawa krajowego, któremu – zgodnie z przepisami kolizyjnymi mającymi zastosowanie przed wszczęciem postępowania upadłościowego – podlegają prawa rzeczowe (zwykle *lex rei sitae*)³⁸. Ustanowienie, ważność i zakres tych praw rzeczowych reguluje zatem prawo miejsca, w którym znajdują się składniki majątkowe obciążone prawem rzeczowym³⁹.

39. W drugiej kolejności, gdy zostanie ustalony charakter rzeczowy badanego prawa w świetle *lex rei sitae*, należy zweryfikować, czy prawo to spełnia przesłanki określone w art. 5 ust. 2 i 3 rozporządzenia nr 1346/2000. Te autonomiczne kryteria kwalifikacyjne⁴⁰ zawężają więc – dla celów stosowania art. 5 tego rozporządzenia – kwalifikację prawa podmiotowego jako prawa rzeczowego w oparciu o przepisy prawa krajowego⁴¹.

40. Pragnąłbym dodać ponadto kilka uwag uzupełniających uwagi sformułowane przeze mnie w mojej opinii w sprawie Lutz⁴².

41. Po pierwsze, zgodnie z raportem Virgós/Schmit celem art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000 jest ułatwienie stosowania art. 5 ust. 1. Jego funkcją jest zatem, jak wynika z § 100 i 102 rzeczonego raportu, ograniczenie kwalifikacji prawa jako prawo rzeczowe dla celów stosowania omawianego przepisu w oparciu o przepisy prawa krajowego, nie narzucając jednocześnie autonomicznej definicji pojęcia prawa rzeczowego⁴³.

³⁷ – C-557/13, EU:C:2014:2404.

³⁸ – T. Ingelmann, Article 5, op.cit., s. 253.

³⁹ – Paragrafy 95 i 100 raportu Virgós/Schmita.

⁴⁰ – Zobacz w tej kwestii P.M. Veder, *Cross-border insolvency proceedings and security rights: a comparison of Dutch and German law, the EC Insolvency Regulation and the UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency*, Deventer, 2004, s. 334–336: „An independent interpretation of rights in rem is facilitated by the references that the second paragraph contains of the types of rights Art. 5 IR [rozporządzenia nr 1346/2000] refers to”. Zobacz również W. Klyta, op.cit., s. 150.

⁴¹ – Paragraf 100 raportu Virgós-Schmita. Zobacz również M. Virgós i F. Garcimartín, op.cit., s. 96.

⁴² – C-557/13, EU:C:2014:2404.

⁴³ – M. Virgós i F. Garcimartín, op.cit., s. 96.: „Its function [art. 5] is to operate as a limit to the characterization of a right as a right in rem for the purposes of Article 5. Only those rights conferred by national laws that conform to its typological characterization are protected by Article 5.1 of Regulation”.

42. W kwestii tej wydaje mi się, że fakt, iż rozporządzenie nr 1346/2000 nie proponuje rzeczowej definicji, w żaden sposób nie oznacza, że rozporządzenie nie przewiduje pewnych granic dla pojęcia praw rzeczowych dla celów stosowania omawianego art. 5. W tym zakresie, jak wskazuje raport Virgósa/Schmita w § 102 „należy mieć na uwadze, że art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 stanowi istotny wyjątek od stosowania prawa państwa wszczęcia postępowania oraz od uniwersalnego zakresu postępowania głównego”. Moim zdaniem z lektury całości rzeczowego raportu wynika, że §§ 100 i 102 należy czytać łącznie, biorąc pod uwagę, że wzajemnie się one uzupełniają. Jako że raport dostarcza użytecznych wskazówek dla wykładni rozporządzenia nr 1346/2000⁴⁴, powątpiewam w celowość interpretacji poszczególnych paragrafów analizujących art. 5 rzeczowego rozporządzenia w oderwaniu od siebie (§§ 94–106).

43. Po drugie, pragnę zauważyć, że w tym samym raporcie zajęto jednoznacznie stanowisko, zgodnie z którym nadanie zbyt szerokiego zakresu znaczeniowego krajowemu pojęciu prawa rzeczowego, który obejmowałby, w szczególności, prawa uprawniające do domagania się zaspokojenia w uprzywilejowany sposób, jak ma to miejsce w przypadku niektórych przywilejów, czyniłoby art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 bezprzedmiotowym⁴⁵.

44. Po trzecie, nawet jeśli sformułowany w art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000 katalog praw, które – co do zasady – są uważane za prawa rzeczowe w systemach państw członkowskich nie jest wyczerpujący⁴⁶, raport Virgósa/Schmita wydaje się przyznawać⁴⁷, że katalog ów jest oparty na założeniu, iż prawo rzeczowe charakteryzują w istocie dwa kryteria⁴⁸. Z jednej strony chodzi o „bezpośredni i natychmiastowy związek z przedmiotem majątkowym, na którym prawo jest ustanowione, z którego to przedmiotu następuje zaspokojenie niezależnie od przynależności składnika majątkowego do majątku danej osoby, ani związku uprawnionego z tytułu rzeczowego prawa z inną osobą”, a, z drugiej strony, o „bezwzględny charakter przyznania prawa uprawnionemu z jego tytułu, co oznacza, że osoba uprawniona może powoływać się na prawo rzeczowe wobec każdego, kto bez wyrażenia przez nią zgody prawo to narusza lub powoduje po jej stronie szkodę [...], że prawo nie wygasa z chwilą zbycia przedmiotu

⁴⁴ – Zobacz przypis 11 niniejszej opinii.

⁴⁵ – Paragraf 102 raportu Virgósa/Schmita.

⁴⁶ – „Do praw określonych w ust. 1 należą w szczególności [...]”. Wyróżnienie moje.

⁴⁷ – Zobacz § 103 przywoływanego raportu.

⁴⁸ – Zobacz pkt 166 sprawozdania Schlossera do Konwencji w sprawie przystąpienia Królestwa Danii, Irlandii oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej do Konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych oraz protokół w sprawie wykładni przez Trybunał Sprawiedliwości tej konwencji (Dz.U. 1979, C 59, s. 71).

majątkowego osobie trzeciej (skutek erga omnes, z ograniczeniami wynikającymi z ochrony dobrej wiary); [i] że w związku z tym prawo to nie upada w obliczu indywidualnego dochodzenia roszczeń przez osoby trzecie oraz podejmowania środków w ramach postępowania upadłościowego (poprzez wyłączenie go z masy, względnie indywidualne zaspokojenie wierzytelności)⁴⁹.

45. W końcu pragnę również przypomnieć, że zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000 wszczęcie postępowania upadłościowego nie narusza praw rzeczowych wierzyciela lub osoby trzeciej na określonych składnikach majątku dłużnika, jak i na „zbiorze nieokreślonych przedmiotów o zmiennym składzie”. Innymi słowy, dla celów analizowanego przepisu prawo rzeczowe może istnieć nie tylko na określonych składnikach majątkowych, lecz także na całości majątku⁵⁰.

46. To w świetle przedstawionych powyżej elementów należy zbadać kwalifikację ciężaru publicznego ciężącego na nieruchomości, takiego jak stanowiący przedmiot postępowania głównego, dla celów stosowania art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000.

a) Kwalifikacja ciężącego na nieruchomości ciężaru publicznego zgodnie z przepisami prawa miejsca położenia rzeczy (lex rei sitae)

47. W pierwszej kolejności pragnę przypomnieć, że sąd odsyłający jest jako jedyny właściwy w zakresie ustalenia i oceny stanu faktycznego w zawisłym przed nim sporze oraz wykładni i zastosowania prawa krajowego⁵¹. W konsekwencji do niego należy ustalenie, czy zgodnie z prawem krajowym badany ciężar publiczny stanowi prawo rzeczowe.

48. Jeżeli chodzi o postępowanie główne, z postanowienia odsyłającego wynika, że zgodnie z prawem niemieckim, będącym prawem miejsca położenia nieruchomości w rozpatrywanej sprawie, wierzytelności z tytułu podatku gruntowego, leżące u podstawy orzeczenia zarządzającego przeprowadzenie egzekucji, stanowią ciężący na nieruchomości ciężar publiczny w rozumieniu § 12 GrStG, mają charakter rzeczowych praw majątkowych, a posiadacz takiego prawa jest zobowiązany do znoszenia egzekucji z nieruchomości zgodnie z § 77 ust. 2

⁴⁹ – W kwestii tej zob. § 103 raportu Virgósa/Schmita oraz G. Moss, I.F. Fletcher i S. Isaacs, op.cit., s. 173.

⁵⁰ – Chodzi w szczególności o tzw. floating charge uznawany w prawie Zjednoczonego Królestwa i Irlandii, który może w związku z tym być uznawany za prawo rzeczowe w rozumieniu rozporządzenia nr 1346/2000. W kwestii tej zob. § 104 raportu Virgósa/Schmita oraz G. Moss, I.F. Fletcher i S. Isaacs, op.cit., s. 172.

⁵¹ – Wyrok z dnia 25 października 2012 r., Rintisch (C-553/11, EU:C:2012:671), pkt 15.

zdanie pierwsze AO⁵². Zdaniem sądu odsyłającego charakterem wierzytelności te odpowiadają prawom zastawniczym na nieruchomości i nie są one wpisywane do księgi wieczystej.

49. Sąd odsyłający precyzuje, że zgodnie z § 9 ust. 2 GrStG obowiązek zapłaty podatku gruntowego powstaje z początkiem roku, przy czym w rozpatrywanym przypadku przynajmniej wierzytelności dotyczące okresu od 1 października 2012 r. do 5 maja 2013 r. powstały przed wszczęciem postępowania upadłościowego i, w związku z tym, są objęte zakresem ciężaru publicznego. Jak wynika z treści odesłania prejudycjalnego, ów ciężar publiczny ma, na podobieństwo hipoteki, charakter akcesoryjny, ponieważ jego istnienie jest uzależnione od istnienia długu podatkowego. Niemniej jednak konstrukcja omawianego ciężaru publicznego nie zakłada, że właściciel jest zobowiązany do zapłaty podatku, ani nie zakłada, aby był on z tego tytułu odpowiedzialny osobiście. Ciężar publiczny będzie bowiem istniał nadal, gdy nieruchomość zostanie zbyta po ustaleniu wymiaru wierzytelności z tytułu podatku w zakresie, w jakim wierzytelność ta jest wymagalna i może być egzekwowana. W ramach postępowania upadłościowego administracja skarbową korzysta z tytułu ciężącego na nieruchomości ciężaru publicznego z prawa do wyłączenia wierzytelności z masy upadłości i uprzywilejowanego zaspokojenia przysługujących jej wierzytelności⁵³. Może w związku z tym zażądać zarządzenia sprzedaży nieruchomości w drodze przymusowej licytacji, tak jak miało to miejsce w rozpatrywanej sprawie.

50. Z odesłania prejudycjalnego jasno wynika, że zgodnie z prawem niemieckim ciężący na odnośnej nieruchomości ciężar publiczny stanowi zabezpieczenie rzeczowe. W konsekwencji, jako że kwalifikacja została w oczywisty sposób przeprowadzona przez sąd odsyłający w oparciu o *lex causae*, powstaje pytanie, czy rozpatrywany w postępowaniu głównym ciężar publiczny może zostać zakwalifikowany jako prawo rzeczowe w rozumieniu art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000.

⁵² – Zdaniem sądu odsyłającego, nawet jeśli GrStG nie definiuje pojęcia „ciężącego na nieruchomości ciężaru publicznego”, istnieje jakoby zgodność co do tego, że ustanawia on wynikające z przepisów prawa publicznego zobowiązanie do zapłaty, które musi zostać wykonane w formie świadczenia pieniężnego, okresowego bądź jednorazowego, które wiąże się nie tylko z odpowiedzialnością osobistą dłużnika, lecz zakłada również *odpowiedzialność rzeczową* z nieruchomości. Wyróżnienie moje.

⁵³ – Z odesłania prejudycjalnego wynika również, że zgodnie z § 10 ust. 1 pkt 3 ZVG w ramach sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji przymusowej wierzytelności z tytułu podatku gruntowego za rok bieżący oraz dwa poprzednie lata są uprzywilejowane. Na etapie podziału wpływów ze sprzedaży wierzytelności te są zatem klasyfikowane do kategorii wyższej aniżeli w szczególności prawa zastawnicze kredytodawców na nieruchomości, takie jak hipoteki i długi gruntowe.

51. Aby udzielić odpowiedzi na sformułowane pytanie, należy zbadać, czy kryteria kwalifikacji autonomicznej, przewidziane w art. 5 ust. 2 i 3 rozporządzenia nr 1346/2000, są spełnione (zob. pkt 41–45 niniejszej opinii).

b) W przedmiocie kwalifikacji ciężącego na nieruchomości ciężaru publicznego w świetle art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000

52. Po pierwsze, co wynika z art. 5 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1346/2000, pod pojęciem prawa rzeczowego zwykle rozumie się „uprawnienie do zbycia przedmiotu lub przeznaczenia go do zbycia i zaspokojenia się z uzyskanych środków lub pożytków tego przedmiotu, w szczególności z tytułu zastawu lub hipoteki”. Zdaniem sądu odsyłającego ciężący na nieruchomości ciężar publiczny, taki jak stanowiący przedmiot sporu w postępowaniu głównym, odpowiada swoją istotą prawu zastawniczemu na nieruchomości. W konsekwencji ochrona uprawnionego, w tym wypadku administracji skarbowej, będzie co do zasady zapewniona przez przysługujące jej prawo domagania się przeprowadzenia egzekucji z nieruchomości należącej do dłużnika zgodnie z § 77 ust. 2 zdanie pierwsze AO. W ramach postępowania upadłościowego administracja skarbowa korzysta z tytułu ciężącego na nieruchomości ciężaru publicznego z prawa do zaspokojenia po wyłączeniu wierzytelności z masy upadłości zgodnie z § 49 Insolvenzordnung (niemieckiej ustawy prawo upadłościowe)⁵⁴.

53. Po drugie, z odesłania prejudycjalnego wynika również, że w oparciu o wyliczenie zawarte w art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000⁵⁵, a także kryteria autonomicznej kwalifikacji wskazane w raporcie Virgósa/Schmita i przywołane w pkt 44 niniejszej opinii, ciężar publiczny na nieruchomości w rozumieniu § 12 GrStG jak najbardziej spełnia dwie główne przesłanki uznania za prawo rzeczowe: po pierwsze ma bezpośredni związek z odnośnym przedmiotem majątkowym, na którym prawo jest ustanowione, niezależnie od kwestii przynależności składnika majątkowego do majątku danej osoby i związku z inną osobą aniżeli z uprawnionym z tytułu rzeczowego prawa, a po drugie ma ono charakter bezwzględny, to znaczy osoba uprawniona może powoływać się na nie przed sądem wobec każdego, kto prawo to narusza bez zgody uprawnionego z jego tytułu lub powoduje po jego stronie szkodę, nie upada z chwilą zbycia przedmiotu majątkowego osobie trzeciej i istnieje nadal, mimo indywidualnego

⁵⁴ – W kwestii tej sąd odsyłający precyzuje, że tego rodzaju ciężary spoczywające na nieruchomości *różnią się od przywilejów* „istniejących w porządkach prawnych wywodzących się z prawa rzymskiego”, w przypadku których uprawniony z ich tytułu może uzyskać jedynie zaspokojenie w drodze pierwszeństwa, tak że uważa się, iż osoby te nie są objęte zakresem art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000. Wyróżnienie moje.

⁵⁵ – Sąd odsyłający odsyła również do pojęcia „prawa rzeczowego” w rozumieniu rozporządzenia Rady nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 4, s. 42), do którego odnosi się również § 103 raportu Virgósa/Schmita.

dochodzenia roszczeń przez osoby trzecie i w przypadku wszczęcia postępowania upadłościowego, ponieważ zostaje wyłączone z masy upadłości, względnie zaspokojone indywidualnie.

c) Wniosek pośredni

54. Z elementów przedstawionych przez sąd odsyłający niedwuznacznie wynika, że uregulowanie niemieckie, to znaczy prawo krajowe miejsca położenia nieruchomości (*lex rei sitae*) stanowi, iż stanowiący przedmiot sporu w postępowaniu głównym ciężący na nieruchomości ciężar publiczny stanowi zabezpieczenie rzeczowe na odnośnej nieruchomości. Zdaniem sądu odsyłającego ciężar ów „[...] istnieje nadal w przypadku zbycia nieruchomości [...], może być podnoszony wobec osób trzecich i w przypadku wszczęcia postępowania upadłościowego daje prawo do wyłączenia zabezpieczenia z masy upadłości”. W konsekwencji należy uznać, że analizowany ciężar jest objęty zakresem stosowania art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000.

55. Pragnę również stwierdzić, że zgodnie z zapewnieniami rzeczonoego sądu stanowiący przedmiot sporu w postępowaniu głównym ciężar publiczny posiada również istotne cechy „prawa rzeczowego”, opisane w raporcie Virgósa/Schmita⁵⁶. Niemniej jednak sąd ów uważa, że konieczne jest wyjaśnienie przez Trybunał, czy taki wniosek jest zgodny z celem art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 oraz z całościową koncepcją przywołanego rozporządzenia.

3. W przedmiocie charakteru podatkowego ciężaru publicznego ciężącego na nieruchomości oraz ocena jego zgodności z rozporządzeniem nr 1346/2000

56. Zdaniem sądu odsyłającego celem art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 jest przede wszystkim ochrona zaufania oraz pewności obrotu (motyw 24). Rzeczone rozporządzenie stanowi, że zachodzi szczególna potrzeba ochrony w odniesieniu do praw rzeczowych, ponieważ mają one szczególne znaczenie dla przyznawania kredytów. Interesy administracji skarbowej różnią się jednak pod wieloma względami od interesów wierzycieli będących prywatnoprawnymi uczestnikami obrotu⁵⁷.

57. Zdaniem Komisji, która proponuje udzielenie na pytanie prejudycjalne odpowiedzi przeczącej, by móc zastosować art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 nie wystarczy, by prawo zostało uznane za prawo rzeczowe na podstawie przepisów *lex rei sitae*. Proste odesłanie do *lex rei sitae* mogłoby jej zdaniem okazać się niezgodne z przewidzianą w art. 4 rzeczonoego rozporządzenia zasadą wyłącznego stosowania *lex fori concursus* (prawa państwa wszczęcia

⁵⁶ – Zobacz pkt 44 niniejszej opinii.

⁵⁷ – Zobacz pkt 16 niniejszej opinii.

postępowania). Artykuł 5 rozporządzenia nr 1346/2000 należy zatem w opinii Komisji interpretować ściśle, jako odstępstwo od wspomnianej zasady⁵⁸.

58. Komisja dodaje, że cel, do którego osiągnięcia dąży art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000, uzasadnia jego ścisłą wykładnię w ten sposób, iż jedynie prawa przyznane wierzycielom przez dłużnika w ramach transakcji handlowej należy uważać za prawa rzeczowe. Cel ów nie miałby natomiast obejmować ochrony administracji skarbowej. Komisja jest zdania, że gdy, tak jak ma to miejsce w postępowaniu głównym, ciężący na nieruchomości ciężar publiczny jest w przypadku sprzedaży w formie licytacji przymusowej uprzywilejowany względem praw kredytodawców, to w konsekwencji pogarszałby on sytuację kredytodawców, podczas gdy art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 zmierza do zapewnienia im ochrony.

59. Z kolei rząd hiszpański, który jest zdania, że na pytanie prejudycjalne należy udzielić odpowiedzi twierdzącej, uważa, że wobec różnorodności systemów i tradycji prawnych państw członkowskich oraz w celu zapewnienia skuteczności (effet utile) rzonego rozporządzenia prawodawca Unii pragnął określić prawa, które ze względu na ich cechy oraz z uwagi na pewność prawa, wymagają uznania tego wyjątku od stosowania *lex fori concursus* i objęcia jego zakresem praw niezależnie od tego, czy są one uważane za „prawa rzeczowe” przez mające uznać je państwo członkowskie. Jego zdaniem to z tego powodu art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000 stanowi, że niektóre prawa należy uznać za prawa rzeczowe w rozumieniu art. 5 ust. 1.

60. W związku z powyższym należy zadać następujące pytanie: czy należy uznać, że podatkowy charakter ciężącego na nieruchomości ciężaru publicznego, który stanowi przedmiot sporu w postępowaniu głównym, stanowi czynnik decydujący dla uznania, że cel art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 nie obejmuje ochrony wierzyciela mającego status publicznoprawny, a w niniejszej sprawie administracji skarbowej?

61. Nie sędzę, by tak było.

62. Po pierwsze, jeśli chodzi o brzmienie art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000, z jego ust. 1 i 2 nie wynika, by wierzytelność z tytułu kredytu musiała być wierzytelnością powstałą na mocy przepisów prawa prywatnego, ani by musiała być związana wyłącznie z transakcją handlową⁵⁹.

63. Po drugie, mając na uwadze cele rozporządzenia nr 1346/2000, rozwiązanie przyjęte w art. 5 – co wyjaśniłem w pkt 28 i 29 niniejszej opinii –

⁵⁸ – W tym kontekście Komisja odsyła do § 97 raportu Virgós/Schmita, nie wymieniając innych jego fragmentów.

⁵⁹ – *Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.*

wynika nie tylko ze względów merytorycznych, takich jak ochrona obrotu w państwach członkowskich, na których terytorium znajdują się składniki majątkowe, pewność prawa w zakresie obciążających wspomniane składniki majątkowe praw oraz zaufania wierzycieli i osób trzecich, lecz również względów proceduralnych, związanych z koniecznością uproszczenia i ułatwienia zarządu majątkiem. W kwestii tej należy podkreślić, że zbyt ścisła wykładnia analizowanego przepisu rozporządzenia nr 1346/2000, obniżająca ogólny poziom przewidzianej ochrony⁶⁰, nie uwzględniałaby w dostatecznym stopniu ani historii jego powstania (zob. pkt 21–23 niniejszej opinii), ani mechanizmów przewidzianych przez rzeczony rozporządzenie dla celów unikania ewentualnie „nadmiernej ochrony” w oparciu o wyjątek przewidziany w tymże przepisie (zob. pkt 32–35 niniejszej opinii).

64. Po trzecie, należy zauważyć, że jednym z głównych celów rozporządzenia nr 1346/2000 jest również wyeliminowanie dyskryminacji i równość traktowania wierzycieli. Zgodnie bowiem z art. 4 rzeczony rozporządzenie *lex fori concursus* określa przesłanki wszczęcia postępowania upadłościowego, sposób jego prowadzenia i ukończenia, a także, m.in., kolejność zaspokajania wierzytelności. Tymczasem art. 39–42 rozporządzenia nr 1346/2000 zawierają zasady dotyczące zawiadamiania wierzycieli i zgłaszania przez nich wierzytelności. W szczególności art. 39 omawianego rozporządzenia wyraźnie wymienia organy podatkowe państw członkowskich⁶¹. Przynależność państwowa wierzycieli nie ma w związku z tym żadnego wpływu na *zgłaszanie przez nich wierzytelności* i nie mogą oni zostać wykluczeni z udziału w postępowaniu czy to z powodu posiadania siedziby w innym państwie członkowskim aniżeli państwo wszczęcia postępowania, *czy też ze względu na publicznoprawny charakter dochodzonych przez nich wierzytelności*⁶².

65. W tym kontekście, jeśli chodzi o spoczywający na sądach właściwych (państwa wszczęcia postępowania upadłościowego) i powołanym przez owe sądy zarządcy obowiązek powiadomienia wierzycieli, po pierwsze art. 40 ust. 2

⁶⁰ – Uproszczenie zarządu majątkiem dłużnika jest jednym z podstawowych celów rzeczony rozporządzenia. Zobacz podobnie M. Virgós i F. Garcimartín, *op.cit.*, s. 92, 106 i 107. Jako przykłady wykładni ścisłej doktryna wskazuje na próby ograniczenia zakresu wyjątku w postępowaniach naprawczych oraz podnoszenie kolizyjnoprawnego (zamiast materialnoprawnego) charakteru art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000. *Ibidem*, s. 106.

⁶¹ – Przepis ów stanowi, że „każdy wierzyciel, którego miejsce zwykłego pobytu, miejsce zamieszkania lub siedziba znajdują się w innym państwie członkowskim niż państwo wszczęcia postępowania, *włącznie z organami podatkowymi* [...] państw członkowskich, może pisemnie zgłosić swoje wierzytelności w postępowaniu upadłościowym”. Wyróżnienie moje.

⁶² – W doktrynie uważa się, że nawet jeśli przywołany przepis dotyczy jedynie zgłaszania wierzytelności, to w przypadku wypłaty dywidend nie jest również możliwe dyskryminowanie wierzycieli, łącznie z organami podatkowymi bez podważenia *ratio legis* art. 39 rozporządzenia nr 1346/2000. Zobacz podobnie I.F. Fletcher, *Insolvency in Private International Law*, 2nd édition, Oxford University Press, 2005, s. 436.

rozporządzenia nr 1346/2000 stanowi, że w zawiadomieniu „należy także poinformować, czy wierzyciele [...] których wierzytelności są zabezpieczone rzeczowo, muszą zgłosić swoje wierzytelności”, a, po drugie, art. 41 rzeczono rozporządzenia przewiduje, że wierzyciel przesyła kopię dostępnych sobie dokumentów wykazujących istnienie wierzytelności i wskazuje m.in., „czy powołuje się na [...] zabezpieczenie rzeczowe [...], wskazując mienie stanowiące przedmiot zabezpieczenia, na które się powołuje”. Z łącznej lektury art. 39–41 rozporządzenia nr 1346/2000 wynika zatem, że rzeczono rozporządzenie nie wykluczyło zgłaszania wierzytelności przez organy podatkowe, łącznie ze zgłaszaniem tych wierzytelności, które są zabezpieczone prawami rzeczowymi.

66. Ponadto, wciąż w odniesieniu do zgłaszania wierzytelności, pragnę przypomnieć, że dyrektywy 2001/24/WE⁶³ i 2009/138/WE⁶⁴ dotyczące reorganizacji i likwidacji instytucji kredytowych oraz podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, zawierają przepisy analogiczne do art. 39 rozporządzenia nr 1346/2000, również wyraźnie odwołując się do władz publicznych państw członkowskich⁶⁵. Ten ostatni aspekt wydaje się istotny dla przeprowadzanej przeze mnie analizy. Przywołane przepisy przewidują mianowicie, że roszczenia wszystkich wierzycieli mających miejsca zamieszkania, siedziby lub centrale w państwach członkowskich innych niż państwo członkowskie pochodzenia, będą traktowane *jednakowo i zgodnie z tą samą kolejnością zaspokajania roszczeń*, co równoważne roszczenia wierzycieli

⁶³ – Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 kwietnia 2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji instytucji kredytowych (Dz.U. 2001, L 125, s. 15 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 6, t. 4, s. 15), zmieniona dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. (Dz.U. 2014, L 173, s. 190).

⁶⁴ – Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wyłącalność II) (wersja przekształcona) (Dz.U. 2009, L 336, s. 1). Dyrektywa ta uchyliła dyrektywę 2001/17/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie reorganizacji i likwidacji zakładów ubezpieczeń (Dz.U. 2001, L 110, s. 28 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 6, t. 4, s. 3).

⁶⁵ – Artykuł 16 ust. 1 dyrektywy 2001/24 i art. 282 ust. 1 dyrektywy 2009/138 (dawny art. 16 ust. 1 dyrektywy 2001/17) przewidują, że każdy wierzyciel, *w tym organy publiczne państw członkowskich*, którego miejsce zwykłego pobytu, zamieszkania lub siedziba znajduje się w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie siedziby, ma prawo wnosić roszczenia [zgłaszać wierzytelności] lub przedkładać pisemne uwagi odnoszące się do roszczenia [wierzytelności]. Wyróżnienie moje. Zobacz w przedmiocie przywołanych przepisów G. Moss i B. Wessels, *EU Banking and Insurance Insolvency*, G. Moss, B. Wessels, Oxford University Press, 2006, s. 76, 136. w przedmiocie definicji pojęcia „państwa pochodzenia” zob. art. 2 dyrektywy 2001/24 i art. 268 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2009/138. Ibidem, s. 53, 114.

mających miejsce zamieszkania, siedziby lub centrale w państwie członkowskim pochodzenia⁶⁶.

67. W związku z powyższym moim zdaniem rozporządzenie nr 1346/2000 nie uprzywilejowuje wierzytelności publicznoprawnych, lecz jeśli ustawodawca krajowy przewiduje, że krajowe organy publiczne korzystają z takiego przywileju, uprzywilejowania lub zabezpieczenia rzeczowego, takie samo traktowanie powinno zostać zapewnione wierzytelnościom publicznoprawnym innych państw członkowskich⁶⁷. Znaczenie dokonanej wykładni jest moim zdaniem związane z faktem, że rozporządzenie nr 1346/2000 ustanawia ogólne ramy dla przeprowadzania postępowania upadłościowego na poziomie prawa Unii, przy czym zasady szczególne zawierają m.in. dyrektywy dotyczące reorganizacji i likwidacji instytucji kredytowych oraz podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej⁶⁸, przywołane w punkcie powyższym. Spójność tego systemu wymaga zatem, aby problemy interpretacyjne powstające na tle wszystkich wspomnianych aktów prawnych były rozwiązywane w sposób spójny, przy uwzględnieniu systemu jako całości.

68. Co prawda przedstawione argumenty (zob. pkt 64–66 niniejszej opinii) dotyczą, co do zasady, stosowania przepisów rozporządzenia nr 1346/2000 (a w szczególności przepisów dyrektyw, przywoływanych przez analogię) dotyczących powiadamiania wierzycieli i zgłaszania przez nich wierzytelności. Jednakże – i to ze względów przedstawionych już powyżej – spójność nawet samego rozporządzenia byłaby zagrożona, jeśli prawa rzeczowe wywodzone z przepisów prawa publicznego zostałyby pozbawione ochrony przewidzianej w art. 5 rzeczowego rozporządzenia.

69. Po czwarte, pragnę przypomnieć, że w wyroku Lutz⁶⁹ Trybunał uznał już prawo zastawu uprawniające do zajęcia egzekucyjnego (którego to zajęcia dokonuje się na rachunkach bankowych) za prawo rzeczowe, podczas gdy nie wywodzi się ono z czynności prawnej, lecz powstaje z mocy prawa⁷⁰.

⁶⁶ – W kwestii tej czytamy w doktrynie również, że „[...] it would seem contrary to the coherence of the Community law system to allow any other solution in the context of this Regulation”, M. Virgós i F. Garcimartín, op.cit., s. 150, 151.

⁶⁷ – Ibidem, s. 151: „The same argument can be made in favour of admitting claims of Member States’ public authorities other than tax or social security authorities”.

⁶⁸ – W szczególności art. 286 dyrektywy 2009/138 dotyczący praw rzeczowych osób trzecich jest zbudowany analogicznie do art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000.

⁶⁹ – Wyrok z dnia 16 kwietnia 2015 r., C-557/13, EU:C:2015:227, pkt 27, 28.

⁷⁰ – Przywołane prawo rzeczowe było oparte na doręczeniu dłużnikowi nakazu zapłaty. Zgodnie z doktryną prawa rzeczowe w rozumieniu art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 mogą wynikać nie tylko z czynności prawnych, ale mogą również powstawać z mocy prawa (*ipso iure*). M. Porzycki, op.cit., s. 405.

70. Po piąte, oczywiście zgadzam się z tym, że art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000, jako wyjątek, względnie przepis szczególny, należy interpretować wąsko. Pragnę jednak przypomnieć, że stanowiący przedmiot sporu w postępowaniu głównym ciążący na nieruchomości ciężar publiczny spełnia, rygorystycznie patrząc, nie tylko przesłanki art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000, lecz również kryteria autonomicznej kwalifikacji jako prawo rzeczowe w rozumieniu rzeczowego przepisu, wymienione w raporcie Virgósza/Schmita i powtarzane przez doktrynę.

71. Ponadto, moim zdaniem, z genezą i samym mechanizmem ustanowionym przez omawiane rozporządzenie sprzeczne byłoby oparcie ewentualnego wyłączenia analizowanego ciążącego na nieruchomości ciężaru publicznego z zakresu stosowania art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000 wyłącznie w oparciu o jeden z jego celów, mianowicie ochronę obrotu w państwie członkowskim położenia składników majątkowych, ignorując całkowicie cele związane z pewnością prawa i ochroną zaufania wierzycieli oraz osób trzecich, koniecznością uproszczenia i ułatwienia zarządu majątkiem, a także z wyeliminowaniem dyskryminacji i nierówności traktowania wierzycieli.

72. W końcu wyłączenie analizowanego ciężaru publicznego mogłoby mieć daleko idące konsekwencje dla systemów prawnych państw członkowskich, które uznają ciężary publiczne podobne bądź analogiczne do ciężaru publicznego rozpatrywanego w postępowaniu głównym⁷¹.

73. W kwestii tej pragnę przypomnieć, że w nowym rozporządzeniu nr 2015/848 w sprawie postępowania upadłościowego prawodawca Unii nie dokonał żadnej merytorycznej zmiany w art. 8 rzeczowego rozporządzenia, który przejął brzmienie art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000⁷².

V – Wnioski

74. W świetle powyższych rozważań proponuję Trybunałowi, by na pytania Bundesgerichtshof (federalnego sądu najwyższego) odpowiedział w następujący sposób:

⁷¹ – Ciężary powstające z mocy prawa na rzecz państwa jako wierzyciela wydają się istnieć, w szczególności, w prawie austriackim i duńskim (przy czym Królestwo Danii nie jest związane rozporządzeniem). Prawo greckie wydaje się przewidywać przywilej skarbu państwa, uprawniający do zajęcia nieruchomości w celu zaspokojenia wierzytelności podatkowych. Ustawodawcy krajowi mogą również skorzystać z instytucji zabezpieczeń rzeczowych (hipotek z mocy ustawy) przewidzianych ustawą, często w przepisach prawa publicznego, jak wydaje się mieć to miejsce w prawie francuskim, polskim i portugalskim. Przewidzieli on również ciężary obciążające ruchomości dla celów zagwarantowania zaspokojenia wierzytelności wywodzonych z prawa publicznego, np. w formie przywilejów ustawowych w prawie francuskim, prawa zastawu na rzecz skarbu państwa w prawie polskim, czy też prawa zastawu morskiego w prawie cypryjskim, duńskim, fińskim, czy szwedzkim.

⁷² – Zobacz motywy 22 i 68. Zobacz podobnie G. Moss, I.F. Fletcher i S. Isaacs, op.cit., s. 455.

Artykuł 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego, zmienionego rozporządzeniem wykonawczym Rady (UE) nr 583/2011 z dnia 9 czerwca 2011 r., należy interpretować w ten sposób, że ciężar publiczny ciążący na nieruchomości na rzecz administracji skarbowej, taki jak sporny w postępowaniu głównym, jest objęty zakresem pojęcia prawa rzeczowego w rozumieniu przywołanego przepisu.